

slovenski čebelar

1 9 6 6

LETO LXVIII

ŠT. 12



SLOVENSKI ČEBELAR

GLASILO ČEBELARSKIH ORGANIZACIJ
SLOVENIJE

Št. 12

Ljubljana, 1. decembra 1966

Leto LXVIII

VSEBINA

France Guna: Zima, zima bela	281
Edi Senegačnik: Troti	284
Dr. Jurij Senegačnik: Nekaj o zastrupitvah z medom	286
J. M.: Maks Avšič — petdeset let čebelarstva življenja	289
Leopold Debevec: S čebelami in čebelarji skozi stoletja	291

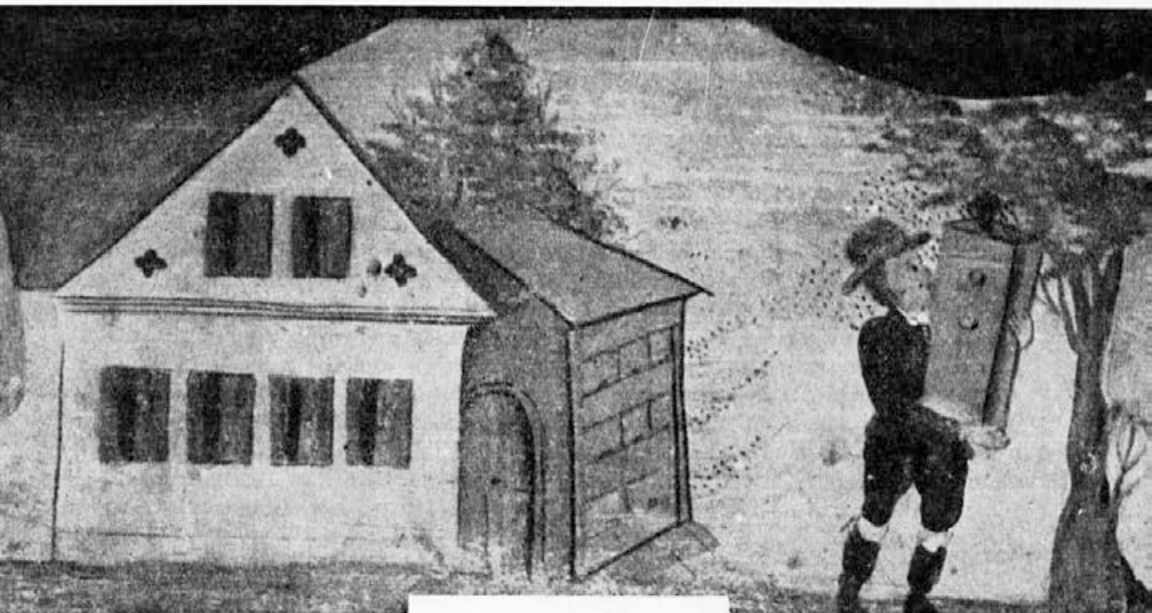
NOVICE IZ ČEBELARSKEGA SVETA

Prof. dr. Karl Frisch — osemdesetletnik. Dr. L. Armbruster — osemdesetletnik. Ali imajo če- bele razvit čut za redilno vrednost snovi? Barva za označevanje panjev. Brezmatične družine. Satje iz plastike. Izguba čebel zaradi golobov. Fumidil-B. Svetovno tržišče medu. Terramicin. Henry C. Dadant.	292
---	-----

NASA ORGANIZACIJA

Izvleček iz zapisnika 7. seje IO dne 4. novem- bra 1966. Iz Dravograda.	295
--	-----

List izhaja vsakega 1. v mesecu. Člani, ki plačujejo letno članarino 1700 din, ga prejemaajo zastonj. Izdaja ga Zveza čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva cesta 3/II, tiska CP Delo — obrat Triglavsko tiskarna v Ljubljani, ureja uredniški odbor: Valentin Benedičič, Ivan Majcen, Slavko Raič, France Rome, Edi Senegačnik in Jožko Slander. Odgovorni urednik Edi Senegačnik. Letna naročnina za nečlane 2000 din, za inozemstvo 2500 din. Posamezna številka na 32 straneh stane 230 din, na 16 straneh 120 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje članarino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. To velja tudi za naročnino. Številka žiro računa pri Narodni banki v Ljubljani, Miklošičeva cesta, 503/8-357



ZIMA, ZIMA BELA...

FRANCE GUNA, ZAGORJE

Tako se začnjenja otroška pesmica, ki nam na kratko označuje prihod zime: vrhovi gora se že davno lesketajo v snegu, zdaj pa so se pobelili tudi grebeni nižjih hribov. Z vsakim novim in hladnejšim deževjem se spušča zima po hribovskih pobočjih globlje v doline.

Naši pradedje — stari Slovani so se zime resno bali; zanjo so imeli isto ime kot za smrt — »Morana«. Razumljivo, kajti pri takratni skromni civilizaciji je prav gotovo zima kruto divjala nad nebogljenim ljudstvom.

Čebelarji pa še danes gledamo na zimo z nekakim vkoreninjenim nezaupanjem. Prav zato pripravljamo čebele nanjo tako skrbno, kot da jih pošiljamo na dolgo in nevarno pot v neznano. Pa še kljub vsemu temu kako leto zima grdo zagospodari po naših ulnjakih. Janša je napisal cel odstavek z naslovom »Škoda vsled zime«.

Neugodno je že to, ko včasih vse predolgo traja. Posebno za alpski svet so dolge in snežene zime značilne. V panonski nižini pa ti brijejo pozimi okoli ulnjakov ostri vetrovi, ki najdejo sleherno špranjo v panju. Po nekaterih kontinentih so pa baje zime tako hude in neugodne, da je vsako zazimovanje preveč tvegano in se čebelarjem sploh ne splača obdržati čebele čez zimo, temveč si jih spomladi vsako leto znova nabavijo iz toplejših krajev.

Vendar pa »vrag ni tako črn, kot se vidi«; tako nas tolaži pregovor. V naših krajih primerna zima lahko celo blagodejno vpliva na čebele. Kar velja o njivi, ki v trdi zimi najboljše počije pod debelo snežno odejo, velja tudi o zimskem počitku čebel. Temperatura pod ničlo jim v glavnih zimskih mesecih kar dobro dene, vsekakor pa bolje kot mlačnost nad ničlo. Mraz do minus 10° C čebele mirno prenesejo. Slabše pa je premočno nihanje temperature; to so hitri, nenadni in močni skoki navzgor ali navzdol, kar čebele gotovo občutijo.

Pač pa je za čebele lahko usoden kak izredno hud in dolgotrajen mraz, ki ne pusti čebelji gruči, da bi se nemoteno pomikala za hrano. V takem primeru seveda nastopi smrt za lakoto. Še bolj kočljivo je, če so čebele začele zimo na srednjem satju: ko pridejo v najhujši zimi do stranske stene, bi se morale zdaj po praznem satju hitro vrniti nazaj k zalogi, preostali na drugi strani; to je pa za ubogo žival kakor pot skozi puščavo. česar pa niti v zmerni zimi ne zmore. Marsikak čebelar potem na spomlad potoži: »Saj so imele še dosti, pa so mi pomrle«. Da, res, tako rekoč pri polni skledi so pomrle za lakoto. Prav zato zadnja leta ravnam tako, da imajo čebele pred nastopom zime gnezdo pri strani, bodisi na desni, bodisi na levi.

K sreči pa take in podobne nevšečnosti niso prepogoste, temveč so to le bolj izredni primeri. Na splošno pa je december za čebele čas najlepšega počitka, skoro bi rekel — najslajšega sna. Zbrane okoli svoje čislane in nepogrešljive matere se stisnejo v svojo skrajno smotrno zasnovano gručo, ki jim je prava živa trdnjava v boju proti mrazu. Ta gruča ima namreč po naravi obliko krogle. Ravno v tem je njena globoka smotrnost, saj velja krogla kot posebno idealen lik, ker ima pri najmanjši površini največjo prostornino. V njej se torej lahko zbere ogromna množica, za kritje hladne površine pa zadostuje razmeroma majhno število čebel, ki se pa itak polagoma, a neprestano menjavajo. Življenje in delo čebel nam je sploh izredno prepričljiv dokaz modre smotrnosti, ki jo človek gleda v bližnji naravi ali pa v neskončnem vsemirju.

Razume se, da je ta zimska gruča pri močnejših družinah večja, pri šibkejših pa manjša. Njena velikost pa se ravna tudi po zunanji temperaturi in je v tem pogledu zelo elastična: ob toplem valu se zrahlja ali skoro razpusti, ob močnem mrazu pa se skrči, da so čebele naravnost zgnetenene skupaj. Morda si že kdaj videl kako močno čebeljo družino, ki je v hudi zimi umrla za lakoto: čebele so tako nabito natlačene v ulicah, da sat kar težko potegneš iz gnezda.

Vendar pa oblika zimske gruče ni vedno okrogla; ravna se tudi po obliki panja. To je podobno kot s tekočinami v fiziki: njihova oblika je taka, kot je oblika posode, v kateri se nahaja. V drevesnem žlamboru čebele zaradi tesnobe težko izoblikujejo kroglo, temveč se jim gruča razvleče navzgor ali navzdol; v ležečem kranjiču se zapotegne po dolžini; v prašilčku na tri sate pa je stisnjena od strani. Naravni obliki zimskega gnezda posebno dobro odgovarja naš žnideršič, saj je iznajditelj upošteval vse take naravne zakonitosti, ko je snoval ta panjski sestav.

Čebelar zdaj v ulnjaku nima več kaj opraviti. Gleda naj le, da mu miši in ptice ne bodo delale škode. Miši se že na jesen priklatijo v ulnjake,

kjer vedrijo vso zimo, ali pa se celo kar za zmeraj vgnezdijo v njih. Nujno je, da jim nastaviš pasti ali namečeš strupa; brez tega ne gre, če hočeš mir v ulnjaku. Zoper rovke pa morajo biti žrela zavarovana s pločevinastimi zapahi, skozi katere pridejo le posamezne čebele.

Ptice oblegajo ulnjake vse leto. Srakoperji so kot pravi roparji iz zasede prežali na utrujene delavke, dokler se niso odselili. Lastovke pa so zlasti ob deževnih dneh križarile nad ulnjaki do jeseni. Ko se le-te vzdignejo čez morje, pa se približajo ulnjakom sinice. Prej so se držale deloma v hribih, deloma po gozdovih, mnogo pa tudi v sadovnjakih. S prvim snegom pa redno pridejo v vasi, med hiše in zlasti k ulnjakom. Kakor hitro spoznajo, da je s trkanjem po panjski končnici mogoče priklicati čebelo na brado, ne odnehajo več. Če zapade in obleži velik sneg, trumoma navalijo na ulnjak in ga kot v rojih obletavajo z vseh strani. Ko h koncu zime včasih čebele same še prerade silijo ven v južni sneg, jih sinice na debelo kosijo. Pod krošnjo bližjega drevesa je kar nasuto na tleh po snegu čebeljih drobcev; svoj plen namreč razkosavajo v vejah. Te sicer tako prijazne in priljubljene ptičice se pozimi končno tako izpridijo, da se niti spomladi več ne umaknejo v sadovnjak, temveč hočejo kar vse leto živeti od čebel.

Ptič seveda ne bomo preganjali kot druge škodljivce, zlasti siničk ne. Le odganjamo ali odvrčamo jih. Od ulnjakovega napušča obesiš na motvoz strašilo: vetrnico iz kurjih peres potaknjenih v krompirček, da se ziblje in maje v vetru. Toda »lačna vrana se ne boji strašila«, pravi pregovor. Najlepše, najbolj učinkovito pa tudi najbolj človeško je, da tej lačni nadlogi nastavimo izdatno krmilnico; s tem se jih najhitreje in za to leto odkrivamo.

Če poteka prezimovanje v redu, ne izleti sedaj nobena čebela več in ulnjak je videti mrtev; prav to je precej zanesljivo znamenje dobrega prezimovanja. Prav je torej, če kdaj pa kdaj stopiš pred ulnjak in poslušaj. Na panj niti ni treba trkati. Družino, ki je morda nedavno izgubila matico, opaziš takoj. Hrup iz prizadetega panja ti udari na ušesa, še preden prideš do ulnjaka. Take čebele utihnejo le ob najhujšem mrazu. Če pa pride le malo odmeke, se že prerivajo in vozljajo v žrelu in po bradi, kot bi se hodile ven hladit; seveda, saj vsako nenormalno stanje dviga temperaturo v panju, brezmatičnost pa še posebno.

Osiroteli družini boš skušal pomagati, ko mraz toliko odjenja, da čebele ne padajo. Vse pa je treba opraviť ročno in brez ropota. Najenostavneje je, če jim daš v medišče rezervno družinico z vsem njenim satovjem vred. Osirotele družine ne predevljemo nikamor, ker so se njene čebele razlezle po vsem panju in jih ob pridruženju nikoli ne zajameš v celoti. Normalna rezervna družinica pa je tako strnjena na satju, da selitve skoraj ne občuti. Ne odlašaj pa s to nujno operacijo predolgo, ker nemirne čebele pozimi kaj hitro zbole za grižo.

Zdaj pa najvažnejše! Ker nam ta mesec ne dajo čebele skoro nobenega dela, se bomo prav zdaj tem bolj posvetili naši čebelarski organizaciji. December naj nam postane mesec naše organizacijske obnove. Zavedajmo se, da brez močne organizacije sploh ni več niti naprednega niti uspešnega čebelarjenja. Kdo pa naj vodi uspešen boj proti čebeljim boleznim, ko je

posameznik v tem pogledu popolnoma brez moči! V našem javnem življenju se toliko govori o delovnih programih, planih itd. Ali ne bi bilo lepo, a tudi res važno, da bi za leto 1967 že kar zdaj sklenili dvigniti število naših članov in naročnikov Slovenskega čebelarja vsaj še za kakih deset procentov! Čebelarji na delo, — pravočasni in dobro obiskani občni zbori pa naj že pokažejo sadove takih prizadevanj!

TROTI

EDI SENEČAČNIK

Čebelarska znanost je v zadnjih dveh desetletjih precej napredovala, toda kljub temu danes še vedno ne vemo mnogo o trotih, njihovem življenju in pomenu za čebeljo družino. Eno stvar pa vendarle dobro pozna vsak čebelar: da nam troti oplode deviške matice in da žrtvujejo pri tem svoje življenje za dobrobit in obstanek čebeljega rodu in seveda predvsem čebelje družine, v katero se vrne srečno sprašena matica. Sicer pa kar se da zaničljivo govorimo o teh venomer zapostavljenih članih čebelje družine. Nesrečniki so postali nekak simbol za označevanje bučnosti, vihravosti, brezdelja, mehkužnosti in nerodnosti. Zaradi močnega telesa in zavaljenosti ter bučnega in zvonkega šuma pri letenju so se jih oprijeli značilni izrazi, ki se zrealijo v raznih jezikih pri izbiri besed za trote. Germanski in romanski jeziki imajo zanje onomatopoeične izraze, ki pomenijo oziroma označujejo šum, brenčanje, bučanje. Pri Nemcih, ki pravijo trotu »die Drohne«, so celo ženskega spola. Beseda je izpeljana iz glagola dröhnen (bobneti, bučati). Prav tako je pri Angležih, ki jim pravijo »drone« (droun). Francozi jim pravijo bourdon, pač po glagolu bourdonner (bučati). V slovanskih jezikih se je udomačila beseda trot, Hrvati in Srbi pravijo trut, Poljaki trutén, Rusi pa prav tako truten in Čehi trubec.

V mnogih jezikih pomeni trot izraz za lenega človeka. Že v stari Grčiji je Hesiod primerjal ženske s troti, kajti oni »požanjejo delo drugih«, medtem ko čebele garajo od zore do mraka. Tudi znameniti angleški dramatik Shakespeare je v 16. stoletju pisal o »lenih zehajočih trotih.« Charles Butler, ki je napisal znano delo *Feminine Monarchie* (Ženska monarhija) leta 1609, je v njem mnogo razpravljal o spolu čebel in trotoev. Med drugim pravi takole: »Nekateri menijo, da so med čebelami in troti oba spola. Toda nihče se ne more odločiti, da bi natančno povedal, ali so moškega spola troti ali čebele. Nekateri smatrajo ene in druge.« Butler je že prav logično domneval, da so troti, te »zavaljene čebele brez čela, ki preživijo ves svoj čas v požreznosti in brezdelju«, moškega spola. Zato pa ni imel dokazov. Toda medtem je Jan Swammerdam malo pred Butlerjevo smrtjo leta 1680 že seciral trote. Druga izdaja njegove knjige *Biblia naturae*, ki je že imela risbe trotoevih spolovil, je bila objavljena šele leta 1737. Tudi v naslednjih dveh stoletjih je znanje o trotih zaostajalo za tem, kar so vedeli o maticah in čebelah. Ideja o ženski čebelji družini se je močno zakoreninila in tudi razširila ter olepšala tudi še potem, ko so dognali, da so čebele delavke ženskega spola. Troti so bili še bolj zapostavljeni, zlasti še zaradi

napačne domneve, da samo jedo in zmanjšujejo čebelarjev pridelek medu. (To trditev pa so prav zadnje čase ovrgli, saj so s poskusi dokazali, da čebelje družine, ki neovirano goje trote, ne pridelajo nič manj medu kot tiste, kjer trotovsko zalego preprečujemo.) Zaradi ugotovitev v zadnjih desetih letih, ki izvirajo iz nešteti poskusov, se je mnenje o trotih močno spremenilo. Nekdanje prepričanje o trotovi moški nepomembnosti za čebeljo družino je docela zastarelo. K temu so pripomogle ugotovitve odličnih čebelarških znanstvenikov, ki so se posvetili proučevanju trotjega življenja. Ti so profesor dr. Ruttner iz Avstrije, dr. Norman Gary iz Kalifornije in poljski čebelarški znanstvenik prof. dr. J. Woyke.

Da bi vso stvar še bolj proučili, je Britansko znanstveno društvo priredilo letos od 15. do 17. julija na Poljedelskem inštitutu Newton Abbot v Devonu poseben simpozij o trotih. V uvodu je dr. Eva Crane poročala o vsem znanstvenem proučevanju troto v zadnjih letih. Od leta 1950 ni izšlo nič manj kot 116 daljših ali krajših člankov o trotih; vsi so bili objavljeni v znani angleški čebelarški znanstveni reviji *Apicultural Abstracts*. To je bilo ogromno znanstveno delo, saj je bilo od leta 1950. do danes napisano o tem več kot prej v preteklosti vse do leta 1949. V tem času so marsikaj ugotovili o hranjenju troto, o njihovem razvoju, o anatomiji, značilnostih njihovega semena in semenčic, zlasti pa o njihovem letu in vedenju pri oploditvi. Mnoge izmed teh ugotovitev so danes zelo važne v čebelarstvu in zlasti pri vzreji. Simpozija so se udeležili vsi omenjeni čebelarški znanstveniki, navzoč pa je bil tudi dr. Svoboda iz Českoslovaške in dr. Roger A. Morse iz ZDA.

Zanimivo je, da so vsi navzoči znanstveniki ob sklepu simpozija ugotovili, da še vedno premalo vedo o življenju troto in da bo treba še temeljitega dela in raziskav, da bodo lahko vedeli kaj več o njihovem življenju.

Do sedaj so že natančno ugotovili, da se zbirajo troti na določenem prostoru, ki ga tudi obletavajo in čakajo tu na mlade nesprašene matice. Take zbirne prostore je prav lahko najti v gorah ali pa na hribovitem področju. V ravninah, nad vodo ali pa na močvirnem svetu take zbirne prostore težje najdemo. Dr. Ruttner, ki se je s tem ukvarjal, je ugotovil, da so imela taka zbirna mesta v premeru od 10 do 70 m, in sicer na določenih področjih, ki so jih opazovali v Nemčiji. Če stoji človek na takem prostoru, prav lahko sliši, kako lete troti nad njim, toda videti ne more prav nobenega, dokler se ne pojavi mlada matica ali pa umetna sintetična spolna snov, ki privlači trote. To spustijo v zrak v posebnih balončkih, ki so napolnjeni s helijem. Na takem zbirnem prostoru lete troti od 6 do 20 m visoko. Največ jih je v višini 5 do 8 m. Točno višino je težko določiti, ker se spreminja iz dneva v dan in je zlasti odvisna od vetra in drugih vremenskih činiteljev. Zelo zanimivo je, da lete čebele pri tleh, nikdar više kot 3 m. Tako so ločene z zračno plastjo od troto. To je verjetno potrebno zaradi tega, ker bi sicer čebele napadle in morda celo uničile mlade matice, ki na svatbenem poletu iščejo svoje ljubimce.

Dr. Gary iz Kalifornije je poročal o svojih poskusih. Ugotovil je, da so bile na ravninah okrog Davisa zbirna mesta, toda ni jih mogel tako natančno določiti kot v hribih. Vprašal se je, ali privlači matico na taka zbirna mesta vonj ali pa šum oziroma bučanje, ki prihaja od troto. Še

narsikaj bo treba preučiti, preden bomo lahko na vse to odgovorili in imeli seveda tudi praktično korist od tega.

Pred leti je dr. Woyke iz Poljske ugotovil, da se lahko tudi iz oplojenih jajčec razvijejo troti. To presenetljivo dejstvo pobija seveda vse, kar pišejo o tej stvari čebelarske knjige. Pod normalnimi pogoji čebele diploidne trote (troti so normalno haploidni, toda tisti iz oplojenih jajčec so diploidni) odstranijo iz njihovih celic. Dr. Woyke ni mogel pojasniti, kako čebele lahko razlikujejo trotje ličinke od drugih. V svojih poskusih je lahko vzrejal diploidne trote zunaj panja. Čebele jih namreč nočejo gojiti v normalnih okoliščinah. Diploidni troti imajo diploidno spermo in verjetno bodo prihodnji poskusi dr. Woykeja pokazali, kaj se zgodi, če se oplodi normalna matica s temi abnormalnimi troti. Nekateri udeleženci tega simpozija so se zanimali tudi za zaletelost trotoev. Poskusi so pokazali, da se troti ne zaletujejo bolj kot čebele in ne zapuščajo tistih panjev, v katerih niso več potrebni oziroma zaželeni. Iz teh ne prehajajo v brezmatične panje ali pa v take, kjer so stare matice ali kjer so družine v rojilnem razpoloženju.

NEKAJ O ZASTRUPITVAH Z MEDOM

DR. JURIJ SENEČACNIK

»Strokovnjaki, ki so proučevali med iz nektarja različnih rastlin, so ugotovili, da med ni vosej zdravilen. Tako so že poprej nekoč ugotovili, da je med iz medicine rododendrona povzročil zastrupitve. Razne rastline, kot na primer čemerika, jesenski podlessek in kosmatinec oz. velikonočnica, škodujejo čebelam, ki poginejo, če nabirajo medičino teh rastlin.«

Kmečki glas št. 42, dne 13. oktobra 1966.

Prvo poročilo o masovnem zastrupljanju z medom sega v sivo davnino, tja v leto 401. pr. našim štetjem. Zapisal ga je grški zgodovinar Ksenofont, ki je bil očitavec.

Ko so bili Grki avgusta meseca v omenjenem letu pri Kunaksu blizu Babilona poraženi, so se v dokaj težavnih okoliščinah začeli vračati proti domovini. Pot jih je vodila preko pokrajin, naseljenih z ljudstvi, ki so jim bila sovražna. Šli so ob Tigrisu navzgor proti njegovim izvirov, nato pa so preko goratih predelov zakoračili proti Črnemu morju. Po šestih mesecih napornega potovanja, ki sta ga spremljala mraz in lakota, ta dva dobro poznana spremljevalca bojnih pohodov, je desetstisočglava armada prišla na vrh gore Teše, od koder so na obzorju daleč pod seboj zagledali morje. Osupli od presenečenja in vzhičeni od tolike nepričakovane sreče so vojaki in oficirji poklekali na tla, se objemali in z zanosom klicali: »Morje, morje«. Tedaj je ta njihov klic prešel v zgodovino, od tam pa med pregovore in izreke v številne leksikone. Pogled na morje je vso armado navdušil in navdal z novimi močmi, čeprav so do svoje domovine, tj. do Bosporja, imeli še kakih 1000 km poti.

Ko so se nato spuščali proti (Črnemu morju, so na poti preko dežele Kolkov domačine, ki so jih hoteli napasti, pognali v beg in jim sledili vse do njihovih bivališč. Ker so jih našli brez prebivalcev in ker domorodci v naglici niso utegnili odnesti ali pa poskriti velikih količin najraznovrstnejšega živeža, so se sestradani in izčrpani vojaki kaj radi ustavili, da bi si malo »dušo privezali«, kot pri nas radi pravimo. Vrh gore, preko katere so preganjali Kolke, je bil poln naselij, kjer je, sodeč po velikem številu čebeljih panjev, moralo biti kar precej čebelarjev. Lakota ima ostre zobe in vojaki, ki se zlepa niso mogli nasititi, ker za deset tisoč mož ni bilo dovolj živeža, so planili tudi po polnem satovju iz razdejanih panjev. Prvikrat v zgodovini je torej tudi velika množica nadvse »kvalificiranih težakov« priznala, da je tudi med lahka hrana, kar še danes marsikdo rad zanika.

Sladko veselje grške armade pa se je kaj kmalu spremenilo v pretresljivo žalostno bolezensko sliko, ki je zajela vse, ki so uživali med. Star slovenski pregovor pravi, da je vsakdo s tem kaznovan, v čemer se je pregrešil. Tudi tu se je tako zgodilo, kajti tisti, ki so jedli med, so zboleli, bolezenski znaki pa so se kazali po količini zaužitega medu. Požeruhi so jo skupili precej bolj kot asketi, ki jih je tiste čase med Grki bilo še kar precej. Tisti, ki se medu niso preveč najedli, so bili videti le popolnoma pijani; nekateri med njimi so se vedli kot pobesneli norci, zopet drugi so se zdeli kot umirajoči. Tisti, ki so imeli nekoliko boljši apetit in so se z medom pošteno podprli, pa so povsem izgubili pamet, močno bruhalo in padali onesveščeni po tleh. Takšna je bila slika nekaj ur po zmagi in veliko vojakov je ležalo na zemlji kot po kaki hudi bitki, tako da je bil preplah kar precejšen. Lahko bi res s Prešernom dobesedno rekli, da se je v strup spremenilo vse, kar si je srce sladkega obetal.

Vendar do naslednjega dne ob isti uri še nihče ni umrl in zmernejšim se je pamet že začela polagoma vračati. Tretji in četrti dan so nekateri po malem že začeli vstajati in prihajati k moči. Kakih posebnih zdravnikov grška armada tedaj ni imela, bi pa v tem primeru tudi ne mogli pomagati, saj še današnja moderna kemija z vsemi pripomočki do sedaj ni ugotovila, kaj naj bi bilo strupenega v takih vrstah medu. Povrh pa tedaj z raznovrstnimi invalidi niso preveč nežno postopali, kar se nam zdi spričo visoke grške kulture tedanjega časa skoro nerazumljivo. Znano je npr., da so na takih pohodih tiste, ki so oslepel od snežne slepote, kakor tudi tiste, ki so dobili gangreno zaradi ozeblin, prepustili usodi...

Drugi zgodovinar tistega časa, Diodor Sicilski, potrjuje Ksenofontovo pripovedovanje. Pravi, da so vojaki res ležali po zemlji kakor po kaki hudi bitki in da so po zauživanju medu ponoreli in nato popadali po tleh kot mrtvi. Diodor navaja, da so bile to poškodbe na živcih in prebavilih. Štiristo let za Ksenofantom poroča zemljepisec in zgodovinar Strabon o podobnem primeru zastrupitve z medom v isti pokrajini. Tokrat se je to pripetilo armadi rimskega vojskovodje Pompeja. Nekaj podobnega o zastrupitvah z medom opisuje tudi pisatelj Plinij starejši in omenja, da so vojaki uživali »mel quod insaniam gignit« tj. med, ki povzroča norost. Tako vidimo, da kar trije pisci iz starega veka govorijo o isti stvari, ki se je dogodila v pokrajinah ob Črnem morju v davni preteklosti.

Med s tako nezaželenimi učinki pa poznajo tudi drugje, npr. v severni Ameriki (New Jersey, Virginia, Severna Karolina), pa tudi v Švici. Prvo ameriško poročilo o strupenem medu je napisal leta 1794 botanik Barton, ki je bil mnenja, da nabirajo čebele strupeno medicino na gorskem lovorju (*Kalma latifolia*), ki ga tamkajšnji domačini imenujejo strupeni bršljan.

V Severni Karolini morajo čebelarji po točenju takega medu ves pridelek pogosto zavreči, ker ni za ljudsko uporabo. Nekaj minut po zauživanju se namreč že pojavijo znaki zastrupitve. Oboleli ima vrtoglavico, obenem pa občuti smrtno gnusobo, ki traja več ur. Ponekod so se včasih kar cele družine valjale po dvorišču. Nekateri trdijo, da je zadnja leta takega medu v Severni Karolini več kot nekoč, ker se strupene medovite rastline širijo po gozdnih posekah.

Tudi današnji obiskovalci krajev ob Črnem morju poročajo o strupenem medu. Vse navedbe, tako glede bolezenskih znakov kakor tudi glede krajev in rastlin, se lepo ujemajo: strupen je med azalej, pontskega rododendrona, gorskega lovorja, podleska, preobjede itd.

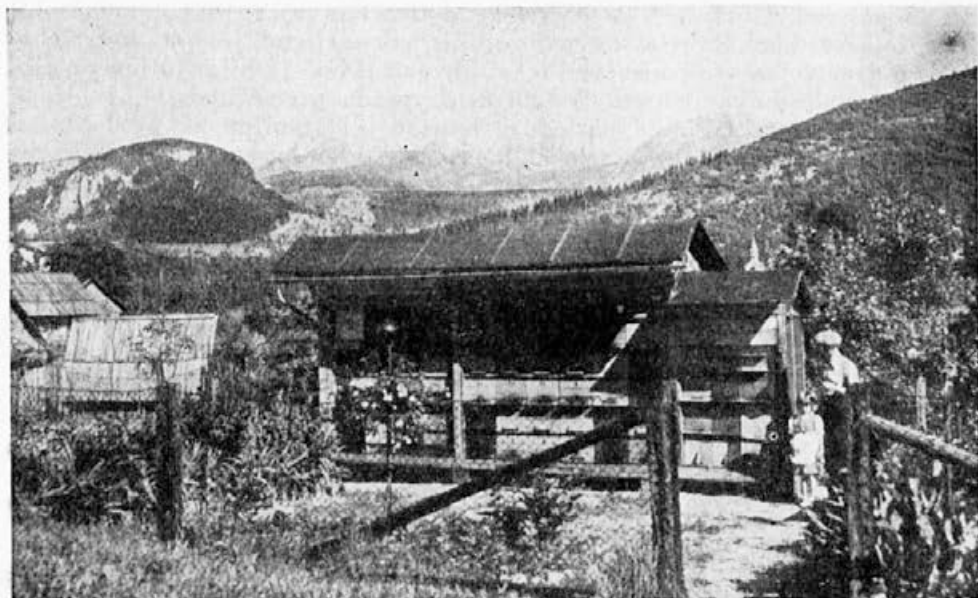
Podobno kot se je pred leti našel čebelarški entuziast, ki se je tri mesece hranil skoro samo z medom, da bi na sebi čim boljše spoznal učinkovanje užitnega medu, se je tudi za študij lastnosti, ki jih ima nekoliko grenki strupeni med ameriškega gorskega lovorja (*Kalmia latifolia*), javil prostovoljec, ki svoje občutke po zauživanju medu takole opisuje: Prvi znaki zastrupitve so bili huda vročina, pritisk v prstih na rokah in nogah ter občutek, kot da je kroženje krvi prenehalo, kot bi nekdo roke in noge prevezal z vrvjo. Temu je nato sledil močan glavobol, ki je trajal več ur, obenem pa nesposobnost, da bi stal na nogah. Moral sem vse popoldne ostati v postelji. Zanimivo je, da med teh rastlin ni strupen vsako leto. Nekateri farmarji se o neškodljivosti medu prepričajo tako, da dajo psu požreti primerno velik košček pokritega medenega satovja (okrog 10 cm²). Če psu tričetrt ure po zaužitju ni nič, lahko med jedo tudi otroci.

O medu, ki povzroča podobne pojave, kot jih opisujejo Ksenofent in ostali, poroča tudi najnovejša sovjetska literatura, kjer imenujejo tak med »pijani« med, tj. med, ki povzroča pijanost. Rusi navajajo, da je človeku nevaren med nekaterih erikacej, ker vsebuje za naše zdravje nevarno snov andrometoksin (ki je po svojem kemijskem sestavu glikozid). Vendar je škodljivo delovanje te spojine mogoče uničiti že s segrevanjem medu na 40–50° C. Ali je andrometoksin prisoten tudi v medu črnornorskih pokrajin, ni znano. Po okusu, vonju, barvi itd. se strupene vrste medu ne razlikujejo od neškodljivih. Kot kolikor toliko zanesljivo razpoznavno reakcijo navajajo le reakcijo cvetnega prahu iz strupenega medu, ki se s koncentrirano žvepleno kislino obarva rdeče, s koncentrirano solno kislino pa rumeno zeleno. (Osebnostno pa tudi za ti dve reakciji dvomim, da bi bili res specifični). Sodeč po najnovejših dosežkih, ki jih je analitična kemija dosegla s postopki plinske in tenkoplastne kromatografije, ni daleč čas, ko bomo kaj več zvedeli tudi o strupenih lastnostih gorskega medu črnornorskih pokrajin in medu severnoameriškega gorskega lovorja. V letošnji slabi čebelarški letini pa je nekatere zaradi velikih stroškov prevoza med tako drago stal, da bi ga podobno kot Plinij lahko imenovali »mel quod insaniam gignit«, med, ki povzroča norost, čeprav drugačne vrste kot nekoč.

MAKS AVŠIČ — PETDESET LET ČEBELARSKEGA ŽIVLJENJA

Pestra in uspešna je čebelarska pot Maksa Avšiča, predsednika čebelarske družine Polje. Letos poteka že 50 let, odkar čebelari.

Rodil se je 7. junija leta 1903 v Sneberjah pri Ljubljani. Njegov oče Franc je bil posestnik in zidarski mojster. S čebelami pa se je pravzaprav seznanil pri starem očetu Tonetu, ki je uspešno čebelaril 62 let in je umrl leta 1916 v 85. letu starosti. Ogredal mu je roje in pomagal tudi v čebel-



Maks Avšič ob svojem nekdanjem čebelnjaku v Bohinjski Bistrici

njaku. Stari oče je od kranjčev jemal le prvca in drujsca. Trekovca je vedno vrnil izrojencu, ko mu je odvzel matice in jo s pestjo čebel vsadil v posebne panjičke, da so se sprašile. Te sprašene matice je potem dodajal panjem, ki so postali brezmatični ali pa jih je prodajal sosedom čebelarjem. Za sprašeno matico je dobil navadno 1 krono tedanje veljave. To kronco je vedno prejel Makseljček. Ob smrti mu je zapustil štiri kranjiče.

Maks Avšič se je kmalu povezal z znanim čebelarjem Strahom v Polju, ki ga je popeljal v čebelarske vrste in ga kmalu vpisal za člana tedanje čebelarske družine v Polju. Leta 1919 je že sam izdeloval polovičarje-eksportovce in je redno obiskoval tečaje pri čebelnjaku prošta Kalana na vrtu tedanjega Marijanišča, sedanjega dijaškega doma na Poljanski cesti. Navadno sta predavala Bukovec in Okorn. Leta 1924 je odslužil vojaški rok in se potem zaposlil pri železnici.

Leta 1928 so ga imenovali za namestnika na postaji Borovnica. Tamošnji čebelar in mizar mu je napravil pet žnideršičev, ki jih je še tisto leto napolnil s čebelami. Konec 1928. leta pa je bil premeščen v Bohinjsko Bistrico kot nadzornik proge. Nabavil si je deset novih AŽ-panjev in dokupil dva kranjiča, da sta mu dajala roje s čistimi sivkami. Naslednje leto je bil izvoljen za podpredsednika tamošnje čebelarke podružnice. Kmalu se je spoznal s pokojnim Janom Strgarjem. To mu je zelo koristilo, saj je spoznal važnost odbire čiste sivke. Pri njem se je dobro naučil, kako se pravilno vzreja dobre matice. Kupil je 10 novih AŽ-panjev in leta 1934 je imel že 30 panjev čebel, s katerimi je bolj ali manj srečno prečebelaril do današnjega dne. Konec 1945. leta je bil premeščen v Postojno. Že naslednje leto se je povezal s čebelarji iz Vipavske doline. Na njegovo pobudo je bil 1948. leta sestanek čebelarjev v Postojni, ustanovljeno je bilo tudi čebelarsko društvo za vse področje Pivke. Tovariš Avšič je bil izvoljen za njegovega predsednika in opravljal to funkcijo do premestitve v Ljubljano proti koncu leta 1951. Že naslednje leto je bil izvoljen za predsednika čebelarske družine Polje, kar je še danes. Nad deset let pa je član glavnega odbora ZČD za Slovenijo.

Rad govori o svojih čebelarskih izkušnjah in se spominja dobrih in slabih letin. Najboljšo letino je doživel v Postojni leta 1950. Dolgotrajna paša na hoji je takrat omogočila, da je točil po 39 kg na panj. Najpoučnejše zanj pa je bilo leto 1934 v Bohinjski Bistrici, ko je dobil od panja po 34 kg medu; medile so cvetlice in bila je tudi mana. Sledila je dolgotrajna in mrzla zima, v družinah se je pojavila nosema in mu uničila 12 panjev. Od takrat naprej dobi vsak panj za prezimovanje najmanj po 3 kg sladkorja. Vse do danes ni bilo pri njegovih čebelah noseme in ne težav s prezimovanjem. Tudi v katastrofalni zimi 1962/63 ni imel izgub!

Leto 1946 je bilo najslabše. Takrat se je preselil v Postojno. Zaradi dolgotrajnega deževja so se čebele poleti komaj obdržale pri življenju. Ajda v Povirju pri Sežani je popolnoma odpovedala in dva panja sta padla od lakote. Družine je združeval, da bi prezimil vsaj 15 AŽ-panjev. Z veliko težavo je dobil od okrajnega referenta nakazilo za 40 kg sladkorja in čebelar prijatelj Viktor Kralj mu je takrat posodil 25 kg medu, da je panje obdržal preko zime.

Tovariš Avšič je tudi rad prevažal na akacijevo pašo. Najboljše je bilo leta 1953, ko je natočil na panj po 15 kg akacijevega medu. Od tedaj pa se je paša na akaciji od leta do leta slabšala. 1954. — 9 kg, 1955. — 5 kg, 1956. — le 3 kg in 1957 nič. Zato ima zdaj čebele raje doma oziroma nekaj kilometrov proč v Gradovljah, kjer medi tudi kostanj.

Najbolj »vroče« je bilo prevažanje leta 1938 ali 1939, ko je s prijateljem Žerjavom vozil 54 AŽ-panjev iz Bohinjske Bistrice na ajdovo pašo v Trebnje na Dolenjskem. Namesto z osebnim dopoldanskim vlakom je prispel v Trebnje s tovornim ob 13. uri in to vročega sončnega avgustovega dne! Do stojišča je bilo še dobre pol ure, toda z navadnimi kmečkimi vozovi. Žrela sta lahko odprla šele ob pol treh popoldne. Čebele so bile tako narsene, da sta morala bežati. Tudi visoka koruza ni pomagala. Maks se je slednjič zatekel v znano utico poleg gnojišča. V temi so čebele popustile in odletavale skozi majhno izrezano srce na vratih zatočišča. Čebele so

okolico popolnoma obvladale: prašički so pobegnili v temne svinjake, kokoši so se razbežale na vse strani in pes čuvaj se je strgal z verige! V žametnem klobuku pa je potem Maks naštel nad 200 žel!

Povsod, kjer je tov. Avšič prebival, je zbiral okrog sebe čebelarje, z njimi razpravljajl o trenutnih čebelarskih vprašanjih, organiziral je sestanke in skrbel za strokovna predavanja. Večino prostega časa je usmeril za čebelarski napredek svojega okoliša. Za vse zasluge na čebelarskem polju ga je Zveza odlikovala z Janševim redom II. stopnje.

Prijatelji in znanci čestitamo skrbnemu Maksu k zasluženemu odlikovanju z željo, da bi še mnogo mnogo let deloval med nami!

Urednikov dodatek: Čestitkam se pridružuje tudi Zveza v imenu vseh slovenskih čebelarjev. Jubilantu se zahvaljujemo za njegove vsestransko sodelovanje in ne nazadnje za številne članke, ki jih je objavil v našem listu. Želimo mu, da bi svojo pravcato mladeniško čilost in svežino duha ohranil tudi na jesen svojega življenja in še dolgo ostal v naših vrstah!

J. M.

S ČEBELAMI IN ČEBELARJI SKOZI STOLETJA

LEOPOLD DEBEVEC

Ta dvojnost pa je bila namah presekana, ko s spremenjeno gospodarsko politiko in po novih gospodarskih uredbah s 1. januarjem 1954 Zvezi čebelarskih društev kot družbeni organizaciji ni bila več dovoljena njena gospodarska dejavnost. Ta sprememba je vsekakor prišla v najneugodnejšem trenutku. In prav tu je poleg drugih nesrečnih okolištnosti iskati začetek največjih težav, v katere je zabredla naša ZČDS tako rekoč čez noč. In prav te težave so povzročale najhujšo oviro nemotenemu delu Zveze celih deset let; celo še danes je čutiti posledice te težke preizkušnje za delo ZČDS. Ker sodijo ta težka leta že v najnovejšo dobo, tako rekoč prav v sodobnost, in jo malone vsak čebelar še danes občuti na lastni koži, je kroničar ne kani natančneje popisovati.

Naj navedem le še nekaj literature, ki sem jo deloma uporabljal, poleg raznih podatkov, ki sem jih povzel iz raznih letnikov Slovenskega čebelarja.

LITERATURA

I. G. Bessler: Geschichte der Bienenzucht, 1886 Stuttgart. — B.: L'apicoltura attraverso i secoli, L'apicoltore moderno 1966/180. — Jan Gašperik: Včelárstvo ako pomocný prameň kultúrnej histórie Slovanov. Včelárský sborník 1957, svazek 1 str. 13. — Vincenzo Lancini: Il primo trattato italiano sulla coltivazione delle api, L'apicoltore d'Italia 1939/141. — Josef Kebrle: Dějiny českého včelářství, 1922 Praha. — Karl Koch: Die Grossmeister und Schöpfer unserer deutschen Bienenzucht von Nikol Jakob bis zur Gegenwart, 1931, Berlin W. — Dr. Maurice Mathis: Le peuple des Abeilles, 1956, Paris. — Josef Prosser: Geschichte der Bienenzucht in Österreich und des österreichischen Reichsvereines für Bienenzucht, 1915, Wien. — Julij Mayer: Iz davnopreteklih dni, Slov. čebelar 1955/161.

Urednikova opomba: Članek tov. Leopolda Debeveca »S čebelami skozi stoletja«, ki je izhajal v našem listu v odlomkih, bomo ponatisnili v posebni knjižici. Takrat bomo popravili tudi vse nastale tiskovne in druge napake.

novice iz čebelarškega sveta

Prof. dr. Karl Frisch je poleg Armbrusterja, Mogenthalerja in Borcherta četrti čebelarški znanstvenik, ki mu je dano, da obhaja te jesenske dni osemdesetletnico rojstva. Po končanem visokošolskem študiju je postal vseučiliški profesor. Pri



njegovem delu so ga najbolj pritegnile čebele in tako povzročile, da je postal eden izmed najznamenitejših nemških čebelarških znanstvenikov. Odkril je »čebeljo govorico«, to je njegovo glavno delo, dokazal, zakaj čebele osmičijo in krožijo, katere barve spoznavajo, kako se orientirajo po višini sonca, kako jih človek lahko usmerja na pašo. Več o tem govori »Knjiga o čebelah«.

S. R.

Dr. L. Armbruster 80-letnik. Rojen leta 1886 je študiral razen teologije še prirodznanstvo. Leta 1913 je dosegel čast doktorja prirodznanstva z razpravo o nosilcih dedovanja pri čebelah samotarkah. Postal je profesor na kmetijski visoki šoli, nato direktor na inštitutu za čebelarstvo znanost v Berlinu-Dahlemu, od koder so ga pregnali junaki tretjega

raja. Od leta 1913 živi v Lindauu ter izdaja še danes svoj »Archiv für Bienenkunde«, ki ga je ustanovil leta 1919. Razen tega je izdal do danes dolgo vrsto knjig, kjer obdeluje s svojo znano temeljitostjo različne čebelarške probleme, ki bodo še dolgo zlata jama čebelarškega znanja, mimo katere ne more noben čebelar, ki se bavi s čebelarškimi problemi. Vsi čebelarji mu želimo, da bi še mnogo let plodno deloval in odkrival razne tajnosti v čebeljem življenju.

S. R.

Ali imajo čebele razvit čut za redilno vrednost snovi, ki jih nabirajo? Pri pomanjkanju peloda nabirajo čebele tudi snovi brez vsake vrednosti kakor žagovino, opečni prah, saje in podobno. Prenehajo pa s takim nabiranjem, kakor hitro se pojavi v naravi cvetni prah. Potem se tudi ne zmenijo več za pelodne nadomestke, ki so jih prej vneto nabirale. Pelodu dajejo prednost, ker vsebuje vabljuje snovi, ne zato, ker je fiziološko učinkovitejši. Če mu odvzamemo te snovi, ga čebele več ne sprejemajo, čeprav zadrži redilne snovi. Nasprotno pa čebele vneto nabirajo celulozno moko, impregnirano s takimi snovmi.

V panjih, stoječih posamič na planem, so čebele dajale prednost prahu morske trave in pivovarniški ječmenovi moki pred pelodnimi nadomestki. Ko pa so preiskovali razvoj krmilnih žlez in življenjsko dobo čebel v kletkah, so se izkazale v nasprotju s pelodnimi nadomestki fiziološko brez vrednosti. Ko so preskušali nabiranje peloda, so obe snovi nastavljali poleg sojine moke in suhega kvasa in opazovali vedenje čebel, če so nudili zraven naravni pelod (lesko). Pri obletavanju snovi brez vrednosti in pelodnih nadomestkov se ni pokazala nobena razlika. Ko pa so dodali leskov pelod, niso čebele zapustile ničvrednega prahu morske trave nič hitreje kot učinkovito sojino moko ter se preselile k leskovi obnožini, ki fiziološko ni nič učinkovitejša kakor dober pelodni nadomestek.

Pogoj za sprejem kake snovi je gotovo stanje, prikladno za nabiranje. Za hranilno vrednost tega, kar čebele nabirajo, pa nimajo nobenega čuta. Nabirajo po prosti izbiri snovi brez vrednosti vsaj prav tako dobro kakor pelodne nadomestke s preskušanim učinkom in zapustijo oboje enako hitro na ljubo privlačnemu naravnemu pelodu.

Po »Imkerfreund« 1966 S. R.

Barva za označevanje panjev. Poskusi so pokazali znatno zaletelost čebel, če imajo v čebelnjaku vsi panji isti videz. Če je celo samo devet enakih panjev v eni vrsti, se lahko do 50 % čebel srednje močne družine zaleti v sosedne panje. Največkrat se zaletijo mladice pri orientacijskih izletih in mlade matice, ko se vračajo s svatbenega izleta. Močne družine sprejemajo več zaletelih čebel kakor slabe.

Za označevanje panjev je treba vzeti učinkovite barve ter jih pravilno uporabiti. Za ljubko naslikane cvetlice in znamenja, celo za barvne kot dlan velike madeže se čebele ne zmenijo. Cela čelna stran z brado vred mora biti enotno po-barvana. Nemška čebelarstva zveza bo začela v kratkem prodajati primerne barve v dozah. To bo že končni izdelek z navodilom, kako se pravilno uporablja. Na pobudo znanstvenika prof. Frischa je določila naslednjih šest barv, ki jih čebele razlikujejo: 1. črno (da se nadomestiti s čisto rdečo, ki deluje na čebele prav tako kakor črna), 2. rumeno, 3. normalno modro, 4. ultramodro, 5. normalno belo, 6. ultrabelo. Važno je, da sosedni panji nimajo nikoli enake barve. Prav bi bilo, da bi tudi naš Medex prodajal take barve v dozah.

S. R.

Brezmatične družine privabljajo matice, trdi neki člankar v listu »Deutsche Bienenwirtschaft«. Na žalost se neredko dogaja, pravi, da čebele dodano matico umorijo, ker je v družini že matica, ki se je tja zaletela. Nastane vprašanje, kako najde matica s svojega izleta ali celo vračajoč se srečno sprasena domov v svoj panj v čebelnjaku s 30 do 40 panji, ravno brezmatično družino, ki jo voljno pusti v panj in jo hvaležno sprejme? Ob takšnih ponovnih primerih se baš vsiljuje domneva: brezmatične družine morajo na nekakšen način ma-

tice privabljati. Kako to store in kaj je vzrok, da to store, je ena izmed mnogih ugank, ki nam jih čebele vsak dan nalagajo. Če pri čebelnjaku ni prasiščkov, se bodo taki primeri omejili na čas, ki sledi dobi rojenja. Vsaj pravilo bo to. V drugem primeru moramo z njimi računati, dokler so družinice z nespršenimi maticami v bližini čebelnjaka.

Kaj naj torej storimo, da se izognemo izgubam, ki nam jih povzročijo zaletelice matice?

1. Brezmatične družine, pa tudi take, ki se nam samo zde, da so brezmatične, bi morali, preden bi dodali novo matico, vedno omesti in presejati. Tak postopek nas težko stane več časa kakor pregledovanje vseh satov in iskanje nespršene matice.

2. Pred žrelo rednikov spada vsekakor zapah. Moral bi biti tako velik, da ne ovira stika družin z zunanjim svetom. Če omogočimo trotom, da v jutranjih in večernih urah odlete, ne more zapah nič škodovati.

3. Kdor hoče svojim maticam dobro, bo tudi svojim družinam, ki jim želi zamenjati matice, preden bo odvezl stare, dal zapah in ga pustil še nekaj dni potem, ko bo že dodal nove, vse dokler se družine pravilno ne sprijaznijo z njimi.

Po »Die Bienenzucht 1966« S. R.

Satje iz plastike se je v ZDA, kjer so ga izumili, naglo razširilo. Čebelarjem prihrani izdelovanje satja ter jim omogoča, da se sedaj povsem posvetijo nabiranju medu. Satje iz umetne snovi brez duha — iznajdba univerze v Wisconsinu — ni čebel prav nič motilo in so v njem takoj vzredile zalego. Ko je bilo polno medu, so ga pokrile z voskom. To satje ima vrh tega še to prednost, da se da razkužiti, kar preprečuje gnolobo.

S. R.

Izguba čebel, ki jo povzročajo podivjani golobi. Mnogo je zavrtnih strupov, ki povzročajo nam čebelarjem izgube čebel. K tem škodljivim snovem spada tudi blato podivjanih golobov. Če pijejo čebele vodo, onesaženo z golobjim blatom, se jih lotijo hude notranje bolezni in pomro. Dognali so, da se zlate ribice v vrtnih akvarijih kmalu zastrupijo, če

se njihova voda onesnaži z golobjim blatom. Često je bilo dokazano, da je blato podivjanih golobov nevarno.

Po sporočilu nemškega ministrstva za zdravstvo je zdravstveni svet ugotovil, da pomeni dokazana okužba podivjanih domačih golobov s klicami, ki pri človeku povzročajo bolezen, stalno naraščajoče ogrožanje zdravja prebivalstva. Zato je mnenja, da so nikogaršnji podivjani domači golobi zaradi razširjanja povzročiteljev bolezni škodljivci v smislu zveznega zakona o kužnih boleznih.

Za čebelarje so podivjani golobi čebelji škodljivci. Ljubezen do živali je vredna vsega priznanja, toda vse mora imeti svoje meje. Če kaka žival, npr. divji golob, ogroža življenje človeka in živali, oškoduje naše čebele. Zato jo moramo imeti za škodljivca in ne smemo njenega razmnoževanja s krmljenjem še podpirati.

Po »Westfälische Bienenzeitung« S. R.

Fumidil-B smo vendarle dobili po dvoletnem prizadevanju naše Zveze. Čebelarjem priporočamo, da si ga čimprej nabavijo. O tem uspešnem zdravlilu proti noseči smo že obširno poročali v 1. številki našega lista v letniku 1965 na strani 4. Bistvo tega zdravila je v tem, da ubija vegetativno obliko zajedalcev v čebelnem črevesju in da preprečuje umrljivost starih okuženih čebel, ki bi sicer predčasno pomrle. Na čebeljo družino pa vpliva tudi vzpodbudno. Z velikim uspehom ga uporabljajo v vseh naprednih čebelarstvih deželah. V zelo kratkem času izboljša zdravstveno stanje obolele čebelje družine, ki se zelo hitro razvija. Zelo važno je, da ga začnemo uporabljati spomladi, ko nam začne družine očitno slabeti ali pa celo propadati. Farrar je že pred leti pisal, da je bil pridelek medu od 25 do 30 % večji, če so dobile čebele to zdravilo o pravem času.

E. S.

Svetovno tržišče medu. Kot poročajo znani ameriški čebelarški list American Bee Journal bo na svetovnem tržišču letos precej manj medu kot druga leta. Argentina in Avstralija, ki pridelata največ medu, sta imeli letos slabo letino. Tudi zaloge mehiškega medu so omejene. Po drugi strani pa je imela tudi Nemčija, ta največji svetovni potrošnik medu, slabo

letino in ga je pridelala le 7.900 ton. Zato so na svetovnem tržišču kar ugodni pogoji za prodajo medu in je pričakovati tudi boljše cene. Nakupovalci se živahno zanimajo za med, zlasti za boljše vrste, ker se boje, da bo takega medu zmanjkalo. Velik konkurent je postala LR Kitajska, ki ponuja ogromne količine dobrega medu skoro za vsako ceno, samo da bi prišla do tuje valute. Prej so to delale vzhodnoevropske države, zdaj se jim je pridružila še Kitajska.

Pri nas doma letos ni bilo medu, saj smo imeli slabo letino. Zato so cene višje. Čebelarji ga prodajajo potrošnikom od 800—1100 S din za kilogram. Naše izvozno podjetje Medex prav gotovo nima lahkega stališča na tujem tržišču ob toliki konkurenci. Rešuje pa ga solidnost in velik ugled ter dober glas o našem medu.

E. S.

Terramicin — se je izmed vseh antibiotikov najbolj izkazal pri kontroli oziroma zdravljenju hude gnilobe ali kuge čebelje zalege. Z njim prav uspešno zdravimo tudi evropsko gnilobo. Čebelarji vemo, kako odporen je bacil hude gnilobe. Doslej še niso našli učinkovitega zdravila proti tej bolezni. Povzročitelji so postali odporni proti različnim zdravilom in tudi proti sulfatiazolu. Terramicin pa deluje tudi proti tem odpornim škodljivcem in preprečuje ter zaustavlja njihov razvoj. Izmed vseh zdravil se je doslej terramicin najbolj izkazal. V Ameriki ga prodajajo v obliki prahu, ki ga potem raztrosijo ali razprše po čebelji družini ali pa ga pokladajo v sladkorni raztopini. Vse kaže, da smo v borbi proti hudi gnilobi že na najboljši poti, da bomo kmalu dobili zdravilo, ki bo kos tej nevarni bolezni.

E. S.

Henry C. Dadant, sin znanega C. P. Dadanta, je umrl letos v starosti 83 let. S svojima bratoma se je posvetil čebelarstvu in čebelarški trgovini. Leta 1921. je dobil patent za svoje znane satnice z vdolano spiralno žico. Bil je podpredsednik znane firme Dadant & Sons. Zanimal se je tudi za vzrejo čebel, odpornih proti boleznim. Še danes se to njegovo leta 1930. začeto delo v ZDA nadaljuje.

E. S.

IZVLEČEK IZ ZAPISNIKA 7. SEJE IO dne 4. novembra 1966

Na naš oglas v 10. številki našega lista glede nakupa zemljišča za čebelarstvo šolo smo dobili iz raznih krajev več ponudb. Med njimi so tudi zemljišča s stavbami. Odbor je določil štiričlansko komisijo, ki si bo ta zemljišča in lokacije ogledala.

Dne 9. oktobra t.l. je bila v Beogradu seja Saveza pčelarskih organizacija Jugoslavije. Udeležil se je tudi naš predsednik tov. Benedičič. Na njej so razpravljali tudi o pocenitvi sladkorja za zimsko krmljenje čebel. Vendar prav nič ne kaže, da bi v sedanjem času to dosegli. Cena sladkorja na svetovnem trgu je znatno nižja kot naša. Če bi hoteli doseči pri sladkorju za krmljenje čebel nižjo ceno, bi ga morali uvoziti. Glede na to, da dobimo za naš izvozni med devize, bi tak uvoz sladkorja ne bil izključen.

Zveza je prejela od raznih inozemskih čebelarjev: iz Mesine na Siciliji, iz Bocna na Tirolskem, iz Celovca in iz Gradca ter od svojih članov več dopisov, ki so zelo važni za našo organizacijo.

Vodstvo plemenilne postaje Antona Janša pod Zelenico na Gorenjskem se zahvaljuje Zvezi za podarjene hramčke s plemenilčki. Obenem je zaprosilo za denarno pomoč, ker namerava zgraditi na prostoru, kjer je sedaj plemenilna postaja, lično leseno hišico.

Odbor je sklenil, da bo plenarna seja dne 11. decembra t.l. v Zvezinih prostorih na Cankarjevi 3/II. Zveza bo plačala udeležencem vožnjo in malico, dnevnicu pa naj plača matično društvo.

Pred sejo naj pripravijo čebelarstva društva takole poročilo:

1. Kakšna je bila paša v preteklem letu in koliko so porabili čebelarji sladkorja za zimo in po kakšni ceni. Vpliv slabe letine na čebelarje in zazimljene družine.

2. Število žarišč kuge čebelje zalege in pršičavosti;

3. Koliko je bilo škode zaradi škropljenja sadnega drevja s strupenimi škropljivi;

4. Število čebelarskih krožkov po šolah;

5. Kaj je s popisom čebelarstev pri čebelarskih družinah, ki še niso poslane izpolnjenih tiskovin;

6. Čebelarstvo društvo Maribor (za Mežiško dolino) in Nova Gorica naj še posebej poročajo, kako je potekalo zatiranje pršičavosti in zdravljenje kuge čebelje zalege vzdolž državne meje.

Imenovali smo vodje in člane posameznih čebelarskih odsekov.

Tečaj o zastupitvah bo v februarju 1967.

Seje uredniškega odbora bodo odslej ob 16., izvršnega pa ob 17. uri.

Tajništvo

IZ DRAVOGRADA

Dne 13. februarja 1966 je imela čebelarstva družina Dravograd svoj običajni občini zbor, na katerem so dravograjski čebelarji sklenili, da ustanovijo svoje lastno čebelarstvo društvo. Do sedaj je ta družina simbolično delovala pod okriljem čebelarskega društva Slovenjgradec, dejansko pa povsem samostojno, ker z navedenim društvom ni bilo že več let nobene povezave.

Zbor je ob navzočnosti 28 domačih čebelarjev in 9 povabljenih delegatov odprl predsednik čebelarske družine Dravograd in uvodoma pozdravil vse prisotne, predvsem predsednika Zveze čebelarskih društev tov. Valentina Benedičiča, predsednika čebelarskega društva za Maribor in okolico tov. Močnika, predsednika čebelarskega društva za Mežiško dolino tov. Galoba, delegate čebelarskih družin iz Raven, Vuzenice, Radelj ob Dravi in zastopnika kmetijske zadruge Dravograd. Tako so bili zbrani in zastopani vsi čebelarji iz naše Koroške in delno bivše Stajerske, ki imajo na tem obmejnem področju s sosedno Avstrijo mnogo skupnih še nerešenih čebelarskih vprašanj. Vsi navzoči so obžalovali, da se tega zbora ni udeležil noben delegat čebelarskega društva Slovenjgradec, čeprav smo jih vabili in želeli, da bi bili potem zbrani na tem sestanku res vsi čebelarji iz tega predela severozahodne Slovenije.

Namen tega razširjenega sestanka, kot je to poudaril predsednik tov. Snabel, je bil, da bi se vsi čebelarji dogovorili o skupnih akcijah glede razvoja čebelarstva, predvsem pa o skupnem zatiranju čebeljih bolezní v obmejnem desetkilometrskem pasu vzdolž državne meje vzajemno z avstrijskimi čebelarji.

Po tem krajšem uvodu je bil predložen in sprejet dnevni red. Na željo zastopnika Zveze tov. Benedičiča smo dodali še eno točko: Razgovor o združitvi čebelarjev Dravograda, Vuzenice in Radelj ob Dravi v eno čebelarsko društvo s sedežem v Dravogradu. Predlog smo sprejeli. Potem so sledila poročila predsednika, tajnika in blagajnika čebelarske družine Dravograd. V poročilih so prikazali nekaj zanimivih statističnih podatkov o stanju čebelarstva v občini Dravograd.

V občini je skupno 70 čebelarjev, od katerih je včlanjenih v čebelarsko družino Dravograd 36 ali 51 %. Vseh 70 čebelarjev ima skupno 743 naseljenih čebeljih panjev. Od tega 698 AZ-panjev, 2 LR panja in 54 kranjičev. Člani čebelarske družine imajo 444 naseljenih panjev ali 60 %, nečlani pa 310 panjev ali 40 %. En čebelar ima 50 naseljenih panjev, 9 čebelarjev čebelari z 20–30 panji, 20 čebelarjev z 10–20 panji in 40 čebelarjev z 1–10 panji. Kot je iz teh podatkov razvidno, prevladujejo v večini čebelarji z manjšim številom panjev, tj. od 1–10 panjev. S čebelarstvom se največ ukvarjajo delavci in uslužbenci — 35 čebelarjev ali 50 %, potem kmetje — 27 čebelarjev in upokojenci — 8 čebelarjev. V starosti od 60–76 let imamo 5 čebelarjev, v starosti od 50–60 let 18 čebelarjev, od 40–50 let 34 čebelarjev, od 30 do 40 let 10 čebelarjev, od 20–30 let 2 čebelarja in od 10–20 let 1 čebelarja. Glavna paša na tem območju je na smreki. Tako so v lanskem letu (1965) pridelali čebelarji v dobro razvitih družinah od 20–30 kg medu na panj. Ker pa so med dobro razvitimi družinami tudi slabiči, računamo povprečni donos 15 kg na panj. To je po izjavah čebelarjev toliko, da so čebelarjevi stroški kriti.

V nadaljnjih poročilih smo slišali zaskrbljenost čebelarjev glede upadanja kmečkih čebelarstev. Kmečka mladina uhaja iz hribovskih kmetij v industrijo in kmečki uljnaki prazni samevajo po okoliških kmetijah. S tem se povzroča ogromna škoda zaradi manjše količine kmetijskih pridelkov, ob dobrem mede-

nju pa tudi zaradi propada velikih količin medu.

V začetku leta je bila družina zelo delavna. Tako je v mesecu maju organizirala obisk pri tov. Kirarju, ki se mu še enkrat na tem mestu zahvaljujemo za njegovo praktično in strokovno predavanje. Pozneje je ta dejavnost nekoliko popustila. Nekaj vzroka je tudi v tem, ker je predsednik tov. Gašper Snabl odšel na novo službeno mesto v Maribor. Drugi večji vzrok, da je dejavnost čebelarske družine popustila, je tudi v nedelavnosti in nezainteresiranosti naših oblasti do razvoja čebelarstva in pa seveda tudi v nizkih cenah medu. Razliko vidimo, če se ozremo samo nekaj kilometrov vstran k sosedom Avstrijcem. Tu prodajajo smrekov med enake kakovosti, kot je naš, po 35–40 šilingov za 1 kg, kar da okrog 1700 starih dinarjev. Avstrijski čebelar dobi tako za 1 kg prodanega medu 6 kg sladkorja. Kakšne odkupne cene medu pa so pri nas, pa raje ne omenimo. Zato se tudi ni čuditi, da naše čebelarstvo ne napreduje kot v drugih deželah. Vse to ne vpliva na čebelarje vzpodbujajoče, našemu gospodarstvu pa prinaša ogromno škodo.

V razpravi se je prvi oglasil tov. Benedičič in dejal, da je bila družina Dravograd še kar delavna, kljub raznim težavam. Posebno je bil presenečen nad izčrpnim poročilom tajnika čebelarske družine tovariša Smrekarja. Poudaril je važnost evidence in organiziranosti čebelarjev, ker homo le na podlagi naših stvarnih podatkov in v nenehnem organiziranem dokazovanju sedanje zmotne in škodljive čebelarske politike dosegli tisto mesto v našem socialističnem gospodarstvu, ki nam gre. Prepričani moramo biti, da se bodo tudi naši gospodarstveniki prej ali slej zavzeli za uspešnejši razvoj čebelarstva pri nas. Zavedati se moramo, da v sadjarstvu ne bo večjih pridelkov brez pospeševanja čebelarstva bodisi v družbenem ali privatnem sektorju. Prej ali slej bo tudi naše kmetijstvo moralo posnemati zahodne ali vzhodne države. Čebelarstvo je bilo nekdaj pri nas na zavidljivi višini. Danes pa nimamo razvite dobre raziskovalne in selekcijske službe in smo že v tem pogledu mnogo zaostali za drugimi deželami. Lani je sosedna Avstrija izvozila v Rusijo 800 čebeljih matic, kar je bil nekdaj primat Slovence.

(Se pride)



POROČILO ZA OKTOBER

V oktobru je bilo vreme zelo lepo in toplo. Le v zadnjih desetih dneh je bilo deževno. Toplota zraka se je povprečno gibala med 12° in 14° C. Čebele so lepo izletavale in prinašale obnožino. Nekateri čebelarji so se z dodajanjem zimske zaloge zakasnil in so to šele v oktobru končali. K sreči je bilo vreme za to ugodno, da so čebele klajo lepo sprejemale in jo tudi zadelale.

Opazovalci poročajo:

Breg-Tržič: Zadnji obrok sem dal prve dni v oktobru. Pokrmil sem 8 kg sladkorja na družino.

Žerovnica-Postojna: Oktober zelo topel in vlažen. Čebele so skoro ves mesec lepo letele. Družine sem dokrmil prve dni oktobra. Zadnji dan meseca sem vložil zgornjo slamnico.

Rogatec: Prve dni v mesecu oktobru sem dokrmil zimsko zalogo. Dodal sem 4,80 kg sladkorja na panj.

Selnica ob Dravi: Take toplote in sonca oktobra ne pomnim. Čebele so prav lepo letele. Več čebelarjev je združevalo, ker niso imeli denarja za sladkor. Dobili smo ga po 247 Sdin za kg.

Cezanjevci-Ljutomer: Izletnih dni je bilo veliko. Čebele so prinašale obnožino. Tako slabe letine ne pomnim.

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplotina °C	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			izletni	deževni	s snežno odejo	
	mesečni tretjini dkg								
Breg—Tržič	—20	—10	—10	— 40	+12,0	19	12	—	111
Dražgoše—Šk. Loka . .	—	—	—40	— 40	+11,0	13	20	—	98
Žerovnica—Postojna . .	—	—50	— 5	— 55	+11,2	17	13	—	69
Rogatec	—	—	—40	— 40	+14,2	28	9	—	128
Lovrenc na Pohorju . .	—15	—35	—25	— 75	+14,6	23	8	—	162
Selnica ob Dravi . . .	—55	—50	—32	—140	+14,0	5	27	—	173
Lovrenc na Drav. polju .	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cezanjevci—Ljutomer .	—50	—30	—60	—140	+13,8	18	12	—	71
Bučkovci—Videm . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ob Ščavnici	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Prosenjakovci—M. Sobota	—50	—50	—50	—150	+14,2	28	10	—	203
M. Polana—Lendava . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svibnik—Črnomelj . .	—60	—60	—50	—170	+15,0	21	11	—	166
Iška vas	—50	—40	—20	—110	+12,2	20	15	—	115
Škofije pri Kopru . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pušča—Bistra—Zagreb .	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Povpreček	—	—	—	— 96	—	—	—	—	—

knjig in revij iz knjižnice Zveze čebelar-skih društev, prosimo, naj nam do 10. decembra vrnejo izposojeno literaturo ali pa naj zaprosijo za podaljšanje izposo-jevalnega roka, sicer jih bomo morali opominjati, in to na njihove stroške.

bomo sprejemali Slovenskega čebelarja in tudi druge revije takoj po izidu 1. šte-vilke, najpozneje pa do 15. marca leta 1967. Vezava bo stala 900 do 1000 starih dinarjev za vsak letnik, za dva letnika skupaj v eni knjigi pa 150 starih din več.

NASI TEČAJI

Zveza bo priredila v zimskem času od 20. do 30. januarja 1967 tele tečaje:

1. Tečaj za čebelarje-začetnike;
2. Izpopolnjevalni tečaj za čebelarje-praktike;
3. Tečaj za vzrejo matic — teoretični;
4. Tečaj za bolezenske izvedence;
5. Tečaj za varstvo čebel pred zastru-pitvami s kemičnimi sredstvi.

Praktični del tečaja bo spomladi pri čebelnjakih, za vzrejevalce pa meseca maja in junija v Ljubljani. Ta bo v zvezi z ogledom plemenilne postaje pod Zele-nico in v Boh. Bistrici.

Na teh tečajih bodo predavali naši naj-boljši čebelarski in kmetijski strokov-njaki. Nekaj jih bomo povabili tudi iz inozemstva. Svoje sodelovanje je že ob-ljubil predsednik avstrijske čebelarske Zveze Alois Tropper. Tečaji bodo brez-plačni v Zvezinih prostorih v Ljubljani na Cankarjevi 3/II. Udeležencem bomo na željo priskrbeli prenočišče in hrano.

Društva in družine naj se na svojih prvih sestankih posvetujejo, koga bodo poslali na posamezne tečaje. Imena udele-žencev pošljite najpozneje do 15. decem-bra t. l. tajništvu Zveze. Poznejših prijav ne bomo mogli upoštevati.

Iz uprave ZČDS

ZVEZA IMA

še stare letnike Slovenskega čebelarja. Nevezani so letniki 1907, 1912, 1916, 1920 do 1926, 1928, 1930, 1931 do 1940, 1944. Vezani in nevezani pa 1956, 1957, 1958, 1961 in 1962. Nadalje imamo še mnogo številnih nepopolnih letnikov od 1899 dalje.

Imamo tudi še nekaj izvodov Sodob-nega čebelarstva I. in II. del ter skripta »Obolenja čebel in čebelje zalege«.

Za medsebojno dopisovanje ob vseh priložnostih uporabljajte naše razglednice panskjih končnic.

IZ UPRAVE

Obveščamo organizacijske enote, člane in naročnike Slovenskega čebelarja, da se članarina oziroma naročnina za list v letu 1967 ne bo povišala.

Prvo številko Slovenskega čebelarja v letu 1967 bomo poslali vsem letošnjim članom oziroma naročnikom, ki ga niso ali ne bodo odpovedali v mesecu decembru 1966. Vse tiste čebelarje, ki ne žele več prejemati lista, prosimo, da prvo številko *takoj* vrnejo, sicer jih bomo vpi-sali v našo kartoteko kot redne naroč-nike.

Enote nadalje naprošamo, naj čimprej začno pobirati članarino za leto 1967. Enotam društev Ajdovščina, Celje, Go-rica, Kamnik, Krško, Kranj, Mežica, Ma-ribor, Postojna in Vrhnika moramo tudi letos spet izreči naše iskreno priznanje. Večina je pobrala denar in poslala se-zname članstva že januarja ali februa-rja, mnoge pa že v decembru prejšnjega leta. Zato prosimo tudi ostale enote za razumevanje in upoštevanje. Družine, ki dolgujejo še za leto 1966, dve družini celo še za leto 1965, prosimo nujno, naj ne čakajo do konca leta. Če je njihovo izterjevanje brezuspešno, naj nam sporoče imena članov, ki so v zaostanku, da jih tudi mi opomnimo.

Tiskovine-sezname članstva smo že razposlali. Zdaj naprošamo enote, da jih izpolnijo in predlože po navodilih, ob-javljenih v 10. številki Slovenskega čebe-larja. V premnogih družinah nam niso znani funkcionarji, ker niso vpisani v te sezname. Za te družine smo naslovili tiskovine na funkcionarja društva, ki jih naj zanesljivo in čimprej razpošlje takim družinam.

Društva in družine naj nam sporoče imena tistih članov, ki so odpovedali naš list, v samem seznamu ali z dopisnico. *Ne zadostuje samo izpuščanje imen takih članov.*